

Asia: VN/1230/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskeva ehdotus

Suomen koulutusperusteisen maahanmuuton profiili on muuttunut vuosien aikana. Kolmansista maista tulevat opiskelijat ovat olleet hieman aiempaa vanhempia. Lisäksi opiskelijat ovat olleet yleensä myös jo perheellistyneitä maahan tullessaan. KEHA-keskus arvioi, että esityksellä voi olla vaikutuksia Suomen houkuttelevuuteen opiskelumaana. Samanaikaisesti esitys voi tukea hallitumpaa maahantuloa ja vahvistaa tulijoiden parempia työllistymisedellytyksiä. KEHA-keskus kuitenkin katsoo, että kansainvälisten opiskelijoiden houkuttelua tulisi yleisesti tarkastella strategisemmalla tasolla siten, että opiskelualat kohdentuvat aloille, joilla on hyvät työllistymisnäkymät ja todellinen työvoimatarve Suomessa. Suomen keskeiset kasvualat tulisi ottaa nykyistä vahvemmin huomioon kansainvälisten opiskelijapaikkojen kohdentamisessa. Koulutusperäinen maahanmuutto on osa Suomen kannalta tärkeää työvoiman maahanmuuttoa, jolloin Suomen kannalta keskeisten kasvualojen ja ennakoitujen työvoimapula-alojen tulisi olla vahvemmassa roolissa suhteessa tavoiteltuun koulutusperäiseen maahanmuuttoon.

Ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain soveltamista koskeva ehdotus

KEHA-keskus pitää perusteltuna, että toisen asteen opiskelijoiden osalta oleskelulupa voitaisiin nykyistä tehokkaammin jättää myöntämättä tilanteissa, joissa luvan myöntäminen ei ole hakijan edun mukaista. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa alaikäinen nuori hakee opiskelijaksi Suomeen ilman huoltajaa ja voi siten joutua haavoittuvaan asemaan. Nykytila on aiheuttanut toimijakentässä epäselvyyttä toimijakentän vastuissa ja velvollisuuksissa, koska kotoutumislainsäädännössä kansainvälistä suojelua saavat ilman huoltajaa maahan tulleet alaikäiset tunnistetaan lähtökohtaisesti merkittävässä haavoittuvassa asemassa oleviksi ja erityisen tuen tarpeessa oleviksi. KEHA-keskus katsoo, että lähtökohtaisesti ilman huoltajaa maahan tuleviin alaikäisiin opiskelijoihin liittyy kohonnut riski joutua haavoittuvaan asemaan sekä työvoiman hyväksikäytön kohteeksi.

Kielitaitoedellytystä koskeva ehdotus

Luonnoksen mukaan kielitaidon osoittamisessa näyttönä voisi toimia esimerkiksi oppilaitoksen hyväksymä kielitodistus, hakijan toimittama kielitestitodistus, tarvittaessa kirjallinen kuuleminen, koulutuksen järjestäjän selvitys siitä, että se on arvioinut hakijan kielelliset valmiudet riittäviksi, tai aiemmat samalla kielellä suoritettut opinnot (HE-luonnos, s. 48). Ratkaisu on sinänsä joustava, mutta samalla ongelmallinen, koska esitys ei sido kielitaidon todentamista yhteen yhtenäiseen ja selvärajaiseen kriteeristöön. Luonnoksessa ei myöskään määritellä riittävän täsmällisesti yhteistä tasoa tai yksiselitteistä hierarkiaa sille, millaista näyttöä on pidettävä ensisijaisena tai painavimpana. Tällainen sääntely voi johtaa käytännössä siihen, että oppilaitokset arvioivat kielitaidon riittävyyttä eri tavoin, viranomaiset painottavat eri tavoin hakemusasiakirjoja ja haastatteluhavaintoja, ja hakijan oikeusasema voi vaihdella tapauskohtaisesti merkittävästikin.

Lisäksi jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida, tulisiko oppilaitoksille säätää velvollisuus ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle tilanteista, joissa kansainvälisen opiskelijan kielitaito todetaan puutteelliseksi maahan saapumisen jälkeen. Jatkovalmistelussa on hyvä tarkistaa, että toiminnalle on säädetty riittävät tiedonsaantioikeudet oppilaitosten ja viranomaisten välille.

Toimeentuloedellytystä koskevaa asetuksenantovaltuutussäännöstä ja sen perusteella säädettävää valtioneuvoston asetusta koskeva ehdotus

-

Muuta lausuttavaa esityksestä

KEHA-keskus ehdottaa, että vaikutusarviointia täydennetään erityisesti työvoiman saatavuuden sekä oppilaitoksiin kohdentuvien arvioitujen vaikutusten osalta riippuen erilaisista mahdollisista toimeenpanon tuottamista käyttäytymismuutoksista.

Westerlund Jaakko
KEHA-keskus

Karakan Emine
KEHA-keskus - Työllisyys ja kotoutuminen -vastuualue